שני לוחות הברית — מאמר רביעי

העבודה צורך גבוה שפרישית, רמוז גם כן בפסוק הזה (דה"א כח, ט). אמר ד"ע את אלהי אביך, הכוונה שישתדל כל ימיו בכל דרכיו אשר יפנה לקרב הדע"ת שהוא סוד תפאר"ת ישראל, ולייחדו בה"א אחרונה שבשם הגדול, סוד אלהי דור. זהו סוד ועבדהו, ועבד ה"ו, היינו אותיות ו"ה מהשם תיקן המלך בכבודו, והוא היראה שהוא לפני ולפנים הנמשכת מאהבה הפנימית, שעליה רמוז (דברים י, טו) רק באבותיך חשק ה' לאהבה. והאהבה עניינה היחוד האמיתי, אהב"ה בגי' אח"ד, והוא חשק באהבה. ומבואר בזוהר (עי' תקו"ז תקון ס"ט קד, ב) חש"ק, הוא חל"ם שב"א קמ"ץ. קמ"ץ, סוד החסד, בסוד (ויקרא ה, יב) וקמ"ץ הכהן, שהוא מצד החסד, וחסד לאברהם. ושב"א מצד הגבורה, בסוד (איוב א, טו) ותפול שב"א ותקחם, שב"א בא"ש ה' נשפט (ישעיה סו, טז), והוא מדת יצחק פחד יצחק (בראשית לא, מב). וחולם הנקודה עליון סוד תפארת מדת יעקב, הקו שעולה עד למעלה בסוד (שבת קיח, א) נחלה בלי מצרים. זהו באבותיך חש"ק. ויבחר בזרעם, סוד כנסת ישראל (תהלים סח, כז) במקהלות ברכו אלהים אדני ממקור ישראל, והמלך בכבודו השם ידו"ד המנוקד בנקודת חש"ק, ומתלבש באדנ"י שנקודתו גם כן חש"ק:

הרי ד' רגלי המרכבה הכוללים כל הבנין אשר הם במלואם ביחוד וזיווג המלך בכבודו הגורם העובד האמתי, ואינו עובד בשביל צרכו, רק לצורך גבוה לתקן את השם, ולא זו מעבודת השם לא ינום ולא יישן יום ולילה לא ישבות להיות נזהר וזריז בחמורות וקלות דאורייתא ודרבנן, ותקנות וסייגות, ולהיות ירא מהחטא כהירא מפני שוללים ושודדים ועושה מסגרת ומשמרת, כן יעשה משמרת למשמרת, וירא ויפחד שלא יבא לידי מכשול אף בשוגג כי השוגג צריך ג"כ כפרה:

וכן נתבאר בגמרא במסכת נדרים (צ"ל נזיר) פרק מי שאמר ושמע (כג, א) זה לשונו, כיוצא בו אישה הפרם וה' יסלח לה (במדבר ל, יג), באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר, שהיא צריכה כפרה וסליחה. וכשהיה ר' עקיבא מגיע לפסוק הזה, היה בוכה. ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר, ועלה בידו בשר טלה, צריך כפרה וסליחה. המתכוון לעלות בידו בשר חזיר, ועלה בידו בשר חזיר, על אחת כמה וכמה. ועוד שם איסא בן יודא אומר ולא ידע ואשם ונשא עונו (ויקרא ה, יז), על דבר זה ידוו כל הדיווים, עד כאן:

והטעם מפני היות הנפש הויה דקה ורוחניות אצולה ממקום גבוה, כל דבר שיפגם האדם אפילו שוגג מחשיך הנפש. והוא כמשל השופך על בגדיו הלבנים והנקיים קתון של שמן או של דיו, אפילו שוגג, שהכתם מחשיך הבגד ההוא. ועל זה אמר שלמה המלך ע"ה (קהלת ט, ח) בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר. וכן בא הרמז בפסוק (במדבר כב, לד) חטאתי כי לא ידעתי, רצה לומר אף מה שלא ידעתי והנני שוגג, על כל זאת חטאתי. כי האדם מועד לעולם, וצריך להתבונן בדרכים אשר הולך שלא יהא נכשל אף בקטנה שבקטנות, ומכל שכן מי שהוא אדם חשוב צריך נטירותא יתירתא, וכל הגבוה ביותר עוד צריך להזהר ביותר:

וזה לשון ראשית חכמה שער היראה פי"ד, והענין כי כל עוד שיעלה האדם במעלה כך ידקדקו אחריו, כענין (תהלים נ, ג) וסביביו נשערה מאוד, ופירושו שהוא כמשל העבדים העובדים את המלך, שהמלך יש לו עבדים רבים, יש עבדים העומדים לפניו בבית הפנימי שבו המלך בעצמו, ויש אחרים שהם עובדים בבית החצון יותר, ויש בחצירו, ויש בעירו, ויש חוצה לעירו, והכל עובדים וכולם יראים את המלך, אבל כל עוד שיהיה קרוב יירא יותר, וכל עוד שיתרחק יתרחק ממנו היראה, ואותם שלפניו ממש עומדים באימה וביראה לבל ימצא בהם משגה

כל דבר. ולכן אמר וסביביו נשערה מאוד, אותם שהם סביב למלך ממש נשערה מאוד, כל מקום שנאמר מאוד הוא בלי שיעור, כך פירשו בזוהר פרשת וארא (כז, א):

וכן כאשר יחשוב הצדיק שהוא עומד בעולם לפני השגחתו יתברך, וע"י עילת כל העילות סבת כל הסיבות אשר רגע לא יפסק השגחתו מכל הנבראים, ונמצא שהוא סביב למלך מצד מה שקרבהו המלך להיות לפניו שהודיעו סתרי היכלו, וזה ודאי מצד הנשמה העליונה הנתונה בצדיק יותר משאר דלת העם, צריך לירא פן ימצא המלך העליון בו שום משגה ויעלם אור השגחתו ושפעו מנשמתו ויתרחק ממנו, ואז נמצאת נשמתו פגומה:

וראיה לזה מה שאמר רשב"י (זוהר ח"ב ריז, ב) זה לשונו, אמר רשב"י לחביריו, ואתון חבריא הא קודשא בריך הוא אשתעשע השתא באיננון מילין דקא מתעטרי בההוא אורחא, וקא קיימתון קמי מאריכון בדיוקנייכו קדישין, דהא אנא בשעתא דחמינא לכו ואסתכלית בדיוקנייכו חמינא בכו דאתון רשימין ברזא דאדם, וידענא דהא דיוקנא דלכון אתעתדא לעילא, והכי אזדמנן צדיקיא לאשתמודע לעיניהון דכלא ולאחזאה פרצופא קדישא לקמיה כל עלמא, הדא הוא דכתיב (ישעיה סא, ט) כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך ה'. אדהכי חמי ר' יוסי דהוה מהרהר במילי דעלמא, אמר ליה יוסי קום אשלים דיוקנך דאית חד חסר בך. קם ר' יוסי וחדי במילין דאורייתא וקם קמיה. מסתכל ביה ר' שמעון אמר ליה ר' יוסי השתא אנת שלים קמי עתיק יומין ודיוקנך שלים, עכ"ל:

וזוהי בחינת היראה העליונה, שיהי' בעיניו כאלו לעולם עומד לפני עילת העילות, כי דיוקנו חקוקה למעלה בסוד הנשמה. ואם ח"ו יפגום אפילו בהרהור, נמצא נשמתו פגומה ומתרחקת מאור פני מלך עליון, כמבואר במאמר שהבאתי. ויחשוב האדם כמה מורא היה לו אלו היה עומד לפני הרשב"י ע"ה שהיה מכיר בפרצופו אפילו ההרהור כמבואר, כמו שהיו חביריו עומדים במורא לפניו, כי בהיותן עומדים לפניו היו עומדים לפני השכינה ממש, ובערך זה צריך אדם לירא מהבורא העומד לפניו ומכיר הרהוריו, וכפי מה שהאדם מתדבק בבוראו וירא ממנו, כן הבורא נמצא עמו, כענין (דה"א כח, ט) אם תדרשנו ימצא לך, עד כאן לשונו:

כל זה בכלל ירא חטא, שכל כך ירא מפני החטא שלא יבא לידו. ובילקוט בפסוק (ויקרא ד, ב) ונפש כי תחטא בשגגה בתנחומא (ויקרא ו), משל למה הדבר דומה לשני בני אדם שחטאו על המלך, אחד קרתני ואחד בן פלטין, ראה שניהם חטאו חטא אחד. פינה לקרתני, ונתן לבן פלטין איפופוסין. אמרו לו בני פלטין שלו שניהם חטאו חטא אחד, לקרתני פנית, לבן פלטין נתת איפופוסין. אמר להם לקרתני פניתי שאינו יודע נימוסי מלכות. אבל בן פלטין בכל יום ויום הוא עומד עמי ויודע נימוסי מלכות, וחוטא. אף כך הגוף קרתני וייצר ה' אלהים את האדם וגו' (בראשית ב, ז), והנפש בן פלטין שלמעלה ויפח באפיו נשמת חיים (שם), ושניהם חוטאים, לכך הכתוב מתמיה נפש כי תחטא. מהו בשגגה מכל מצות, ללמדך שכל החוטא בשוגג כאלו עבר על מצות ה'. וכן הוא אומר (במדבר טו, כב) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות, ואומר (תהלים יט, יג) שגיאות מי יבין וגו' גם מזדים חשוך עבדך, ששגגת תלמוד עולה זדון, עד כאן לשונם:

וכמו שיש הבדל בין גוף לנפש, כן יש הבדל בין נפש לנפש, ולפי גודלו דינו יותר מדוקדק. ומה שאמרו וכן אומר וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות, יובן במה שאמרו ברעיא מהימנא והובא בפרשת נשא זה לשונו, וכל מאן דקיים פקודא חד כדקא יאות, כאלו מקיים רמ"ח פקודים דעשה, דלית פקודא דלאו איהי כלילא מכולהו רמ"ח, עד כאן לשונו. והנה מהקיום נדע העונש על העובר, כי העובר על מצוה אחת כאלו עובר על כולם. והיינו וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות, כן כתב בראשית חכמה. וכפי גודל שמירה וסגירה מפני החטא, כן יגדיל תורה וירדוף במהירות וזריזות ולקיים להדר אחר מצוה ולעשותה בהידור בכל עת ובכל רגע: